

THREE CENTS IN THE UNITED STATES
OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

Німецький комунікат говорить про вдале німецьке відбивання російських атак і протиатак.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошується хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Польські Голоси Про Україну

З Лондону доходить до Америки вістка, що в польським соймі на вигнання, що зветься „Рада Народова“, відбулась дискусія на тему польсько-українських відносин, а властиво Польщі й України. Для нас це цікаве хочби з того боку, що це перший раз появилася того роду вістка, щоб у тих польських колах говорили про польсько-українську справу в такий спосіб, щоб про те міг дізнатись ширший світ. Досі, як виглядало, цю проблему трактовано так, якби вона зовсім не існувала. Ніби згідно з давньою швейцарською практикою, що визнає тільки проблему польську і російську, що голосить, що є тільки Польща і Росія, як от голосив це той славний професор Грабські, що тепер працює в Лондоні над „новим ладом“ у Польщі.

Видно, що Грабські має впливи й в теперішнім польським уряді, коли він його видобув з Росії й привіз до Лондону, очевидно, не на відпочинок, а на ведення польської політики, згл. польської пропаганди. Тому і треба зазначити, що голоси, що їх піднято в українській справі в Польській Народній Раді, походили з боку посла-соціаліста і незалежного посла, а не від кого іншого. Значить, що були це голоси, які можна було почути в тих справах і в передвоєнній Польщі, а навіть у варшавським соймі, але які ніякого впливу ні на польський уряд, ні на польське громадянство, не мали. Та проте і такі голоси заслуговують тепер на увагу, бо піднесені в дуже важному часі, коли настають і настануть радикальні зміни у всіх краях і у всіх народів світа. Значить, що і в Польщі мусить щось змінитись! Значить, що й польська політична думка мусить добачувати конечність таких змін, якщо хоче бачити Польщу вільною і здоровою.

Отже так є, що соціалістичний польський посол, Адам Цюлкош, заявився за те, щоб повстала автономна Україна в границях передвоєнної Польщі. Іншими словами, щоб існувала в Польщі автономна Західня Україна. Знову незалежний посол Желіговскі, з тої думки, що розв'язку української справи можна однією добачувати в такому розумінні, що повстане загально-словянська держава, від моря Балтійського та Чорного моря. Чи це мало бути федерація України, Польщі, Чехословаччини і Білорусі, чи теж і Росії, чи яка інша комбінація, годі знати з цього, що подає новинка. Але фактом є, що цей польський посол заявився за заснування словянської федерації, в якій булав Україна як окрема державна одиниця.

Не знаючи ближчих подробиць, не можемо забирати ширшого слова про ось такі важні комбінації. Зате вважаємо, що чим скорше й ясніше польський уряд і польські політики про ці справи заговорять, тим краще буде як для Польщі, так і для України. Бо буде час для всестороннього обговорення ось тої важної проблеми, яка заважувала, заважає і далі заважуватиме на долі обидвох народів — українського й польського. Як ті народи зрозуміють свій спільний інтерес — то вратуються і живуть у добрі. Інакше — пануватиме над ними третій.

ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ

НІМЕЦЬ

(4)

— Колиб Бог поспав кожний тиждень таких, булоб так цілком не зле. Проїшов ще один тиждень. Приходжу я, раз з стації до дому „мой“ (жінка себто) несе мені назустріч листа, каже, що поштар казав заплатити за нього 28 копійок.

— Що це за 28 копійок?
— Так він казав — інакше він не хотів листа віддати.

Розпечатую я листа — знов по німецьки. Біжу швидко до свого провізора, прохаю, щоби він прочитав листа; читає він — той самий німець, виходить; тільки що він періхав границю, і так як він іде до дому на свою батьківщину, то він знов, від всієї душі дякує за миле і чисте приміщення, яке він мав у мене, за нашу гостинність і шире відношення, яке він по вік не забуде!...

— А щоб все моє горі на твою голову! — думаю собі. Пішов ото я собі до дому. В хаті „мой“ (жінка себто) прицепляється до мене:

— Що то за лист був?
— Знов поздоровлення від німця. Він, бачиш, не може забути цієї услуги, яку ми йому зробили. Це якийсь мишигінє німець!

— Колиб Бог поспав кожний тиждень, — каже вона, — таких дурних німців, булоб так цілком не зле...
Проїшло ще два тижні. Приносять мені параз з почти великий пакет і прохають долати 56 копійок. Я не хочу. Почтар каже:

— Як хочете, і вже бере назад пакет.
Стає троха злісно. Хочеться, розуміється, довідатися, від-кіля цей пакет — може жеште який.
Заплатив я 56 копійок, роз-печатую листа, дивлюсь —

За Мобілізацію Родини

Гарі Гопкінс один з важних дорадників президента Рузвельта, помістив в місячнику „Американ Магазин“ статтю під наголовком: **Ви й ваша родина будуть змобілізовані**, котра найшла вже широкі відгуки в газетних статтях і в радіових коментарях. Очевидно, що в Америці навіть чоловік, котрого називають правую рукою президента, не може диктувати краєві таких річей, як мобілізація; тому й стаття являється радше пропагандою того, що мало би бути, ніж того, що певно буде. Всеж таки, коли зважити, що й автор це знає, а прецінь він уважає за потрібне сказати американцям, чого їм ждати від дальшого тривання війни, то його стаття набирає ваги для всякого мешканця краю.

Передовсім звертає він увагу американцям, що Америка вже мобілізується. Вона вже мобілізує мужчин для військової служби. Однак цього ще замало. Вона мусить теж змобілізувати все цивільне населення. В Америці є ще багато людей, які не беруть участі в війні, які, коли інші йдуть у похід, вони стоять на хіднику й приглядаються параді. Америка мусить втягнути всіх людей до воєнного походу.

Це є вимога отсеї тоталітарної війни, в котрій Америка міряється з дикими, хитрими й добре узброєними фанатиками. Таку війну Америка мусить вести всіми силами. Вона не може воювати в такий спосіб, як звичайно, справляти собі „кактейл парті“ та грати в голфа, як це було до війни. Вона не може воювати з такими противниками, маючи руки зав'язані поза плечі. Коли ворог втягнув до війни кожного мужчину, жіночку й дитину, вона не може признавати якісь спеціальні фавори. І Америка мусить втягнути в цю війну кожного здібного мужчину й кожну жіночку, кожну машину й кожну фабрику. Не сміє бути в Америці людей, які викрутилися від війни, бо, мовляв, їм 45 літ і вони роблять лише при бюрку. Або, що, мовляв, вони стенографісти й необхідні для їх фірми. Або, що вони не можуть покинути свого бізнесу й взятися за менше платний джаб. Або, що вони не можуть переїхати на роботу в інше місце.

Дехто каже: Це все прості балаки. І нас ніхто не застрашить. І все це дроміне.
Отже Гарі Гопкінс каже: Це не балака, а серйозна розмова. І не мине війна нікого, а зачіпить кожного.

Пощо цього треба? — спитається недовірлива людина. Ось просто чому: Америка мусить тепер зібрати всю свою силу для трьох життєво потрібних цілей: 1) вислати війська на війну; 2) вислати їм усякі потрібні припаси; 3) удержати родини, що осталися дома.

Американці вже тепер роблять для цих цілей багато річей, яких вони давніше ніколи не робили би. Багато робітників робить усяку роботу не тому, бо вона їм мила, а тому, бо вона потрібна для краю в даний мент. Багато іде за роботою на другий кінець краю. І нині багато з них не покинуло би праці за інший джаб, краще платний. І багато не страйкувало би нині. Г'воїни ошаджують нині й платять податки, яких давніше не платили. І згоджуються на пайкування й на першенство, себто слухають диктату щодо поживи, одиння, мешкання й бізнесу, хоча в цих усіх справах давніше вони були зовсім свободні.

Деякі люди бунтуються проти того, як проти реґіментациї, але більшість знає, що тільки таким способом може демократія змобілізувати свої сили для тотальної війни на оборону демократії. І тому люди не люблять, коли вони поносять усякі жертви, а їх сусіди цих жертв не поносять. І тому вся суспільність мусить дивитися за тим, аби ніхто не мав більше автомобілів, опон, як п'ять. І щоб він не кликав на велику віддачу телефону, коли цього доконеч-но не потрібно. І лікарі й шпитальні доглядачки будуть заставлені піти туди, де їх найбільше треба. І в кожній колегії будуть учити військової науки і кожний студент буде обов'язаний брати воєнні курси.

І науку в „вищих“ школах скоротять, аби студенти мали час на працю. Головно на фармах. І викинуть зо шкіл усяку науку, неконче потрібну, як наприклад латину й стару англійську літературу. І дипломат стратить уже багато зо свого давнього значіння: багато більше значить нині добре зроблена бомба, котру можна скинути на японців або німців.

І треба буде використати краще жіночу робочу силу. Гопкінс пригадує до яких розмірів уживають її в Росії. Адже він був самий на торговельному кораблі, на якому на 50 люда заложили 45 було розпитувати, від когось це було 1 р. 12 к., а жінці нараз ка-жуть, що це не я повинен о-держати 1 руб. 12 коп., а на-віть навпаки, а це повинен заплатити 1 р. 12 коп.

— Я? За віщо це, хотілоб-ся знати.
— За лист, — кажуть мені.
— За який лист, чи не від німця часом?

На це мені не відповідають. Ніжка просьба не помогла. Заплатив я 1 р. 12 копійок, взяв листа — цілий пакунок. Вийшло, розпечатую пакет — знов від нього, від німця.

Приходжу я до провізора. Вибачте, кажу, на милість Бо-жу, пане ревізор, у мене зно-ва нещастя: німецького листа одержав. Цей провізор же гру-біяні який небудь — кинув свою роботу і знов прочитав мені довгу історію від того самого німця. Пропастиб йому! Що він тепер пише?

Він пише, що так як свято у нього, бачите, сидять гості, вся рідня зібралася у нього, і він, розумієте, розповів їм всю історію від початку до кінця. „Як він приїхав в маленьке, цілком маленьке містечко

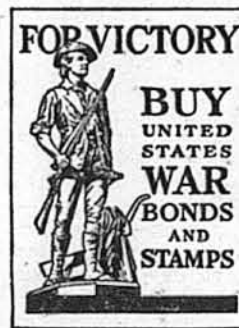
жінок. Він не сподівається, щоби вживання жіночої сили пішло в Америці так далеко, як у Росії, але все таки воно мусить піти принаймні так далеко, як воно пішло в Англії, а це є досить далеко. До бою їх уживати не будуть, але до обсаджування протилетичних гармат можуть. Чоловікам треба буде закинути це типі-чно мужнине наставлення, що мовляв жінки не можуть грати ролі в війні. В цій війні найшлися однаково чоловіки й жінки. І жінки мусять відго-рати в ній свою роллю. Вони відважні й можуть видержува-ти груди.

Америка вже зробила в тім напружні значні початки. Вона вже виправила десятки тисяч жінок для канцелярної й технічної роботи при армії й фльоти. Вона їх може випра-вити мільйони. Жінки з несуще-них робіт треба буде перене-сти до робіт, суцільних для вій-ни. Жінки, що не працюють, поставити до праці. Жінки, що перестали працювати, вер-нутись назад до праці.

Де нема досить мешкань, там робітників треба буде розмістити по приватних до-мах, і не одній „супільній провідниці“ прийдесть вести „бордінг гавз“ для робітників.

Передовсім норски, що від-далися й покинули професію, будуть мусити вертатися до неї назад. І це ще не заспоко-їть великого запотребовання норсок і тому край мусить від-дозватися до жінок, аби піш-ли масово добровольцями до цієї приважної тепер професії. Край мусить вишколити тис-ячі нових норсок і шпитальних помічників, і то мусить їх ви-школити чим скорше.

Тому теж край мусить скла-сти реєстрацію всіх здібних до праці мужчин і жінок. Пе-редовсім списати, а потім пе-реліксовувати. І деби не пока-залася недостача якогоне-будь роду робітників чи ро-бітниць, уряд мусить зараз вишлати в справу й вибрати відповідних мужчин чи жінок, чи це будуть домашні газдині, вчительки, студенти, зарядчі бізнесів, банкіри, крамничні помічники, телефоністки, чи мулярі...

Дронзіно, як він в той час лишився один на пероні, в чу-жій стороні, що називається, навіть мови не розуміючи, як він стрівся зі мною, як я за-віз його до себе, відпустив йому таку гарну, чисту кімна-ту, як ми приязно його приня-ли, дали йому ліжне місце, дали йому пити й їсти, як че-сно і совісно обійшлись, що він просто не всій здержав-тись, щоби ще раз в еподяку-вати за нашу гостинність і се-рдечне прийняття, що він цю-го нам до віку не забуде і все-такі.

— Так він же таки худоба, цей німець, мстить, — гадаю собі. — Ну-ну. Більше вже ли-стів з почти викуплати не бу-де, нехай будуть навіть з зо-лотом. Кінець.

Проїшов місяць, два, нема-більше листів, кінець!
Я вже майже почав забувати про німця, як нараз, неочіку-вано дістаю я повідомлення з залізної дороги, повідомлення на пакунок, оцінений на два-цять п'ять рублів.

— Що це за двадцять п'ять-рублевий пакунок? — гадаю собі я. (Кінець буде).

ДВА РОКИ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Українці в Злучених Держав-ах на півтора року скорше від українців у Канаді взялися до творення спільного репре-зентативного тіла, яке дійсно повстало, відбуло конгрес у Вашингтоні й існувало як Ук-раїнський Конгресовий Комі-тет. Вправді й тут, подібно як в Канаді, намагалось „Обед-нання Українських Організа-цій в Америці“ стояти при то-му, щоб таке репрезентативне тіло творили політичні органі-зації разом з іншими, але не з центральними запомоговими, то проте, коли повстав Укра-їнський Конгресовий Комітет на інших основах, можна таки було при добрій волі, дисци-пліні й ідейності такий спіль-ний Комітет таки вдержати, якби не поведено проти нього з певного боку демагогічного наступу, щоб його в очах гро-мадянства здискредитувати, а далі й розбити, що й сталося. У Канаді сталося інакше. Там, оснований тому два роки Ко-мітет Українців Канади, не зважаючи на перешкоди, вдержався, а з днем 7. листо-паду ввійшов у третій рік праці, збираючись скликати Український Конгрес. Тепер канадські часописи беруться писати про цей свій спільний Комітет, його працю і недо-магання. Усе те є цікаве, бо в тому є багато дечого такого, що його можна живцем при-рівняти до наших обставин, до того, чому повстав Укра-їнський Конгресовий Комітет і що він досягнув. З того, що в нас тепер „спокій“, а розвива-чам радить, що нема Україн-ського Конгресового Коміте-ту, можна тільки сумувати кожній свідомій американсь-ко-українській людині, що дбає про добро нашого гро-мадянства в Америці та захо-вала хоч крихітку якогось сен-тименту до нещастя, в якому опинився український нарід. Тому добре, що хоч у Канаді заохався Комітет Українців Канади, що поставив собі два завдання: 1. Скріплення воєн-них зусиль українців, як го-рожан Канади. 2. Координація праці у всіх спільних справах українського народу.

Щож тепер пишуть про той Комітет і його працю та недо-магання?
В часописі „Український Го-лос“ з 11. листопаду є більша стаття на цю тему, з якої по-дамо так:
„Нема сумніву, що деякі зовсім добрі та щирі українці привязували занадто великі надії до Комітету Українців Канади і тому дійсні його ося-ги розчарували їх. Нема сум-ніву, що праця Комітету Ук-раїнців Канади була не все ві-дома та усім зрозуміла. І пев-на річ є, що є тільки маленьке число людей, ознайомих з ме-жами та можливостями його роботи і здібних цю ро-боту по справедливості крити-кувати. Так, критикувати, бо Комітет Українців Канади не є понад критику. Навпаки, він критику потребує, але як всяка здорова критика, му-сить це бути критика річева й будуюча, а не критика напас-лива та руйнуюча.
„Аби осудити осяги та не-вадці Комітету Українців Ка-нади, треба в першій мірі пригадати собі стан, який на-лунав між канадськими ук-раїнцями перед зазначенням Комітету. Лишаючи на боці комуністів, які були не то о-сторонь від всіх інших украї-нських організацій, але й в ста-ні постійної й завзятої війни з ними, українці, що стояли на національній ґрунті, були по-ділені на п'ять груп, що також взаємно себе поборювали че-рез свої ідеологічні ріжниць. І треба це підкреслити, що ці ріжниць не були на тіл прак-тичних канадських питань, а більше на тіл зв'язків з Ста-рим Краєм, чи з емігрантськи-ми групами по різних краї-нах, Європи та Америки. Ви-бух війни ці зв'язки до якоїсь міри підорвав і заставив пооди-нокі українці оглянутися біль-ше на своє положення в Кана-ді. Однак і тут не переставали грати роллю давніші урази та упередження, старання під-нести себе, чи оправдати кош-том других груп. А це разом підірвало довіру так уряду, як і канадського громадян-ства, до українців взагалі. Як наслідки це могло мати, мож-на тільки догадуватися; певна річ є, що вони не були добрі, а коли до них недопущено, то тільки через зазначення Ко-мітету Українців Канади. Зао-значення Комітету спинило, як не в цілості, то бодай до ве-

лікої міри, внутрішню бороть-бу між українцями Канади і це є один добрий наслідок, якого ніхто не повинен переоцувати. Як би поза це Комітет Украї-нців Канади нічого більше не зробив, то все таки мав би вже за собою велику заслугу і належалося б йому за ню признання. Канадські украї-нці ніяк не змогли були ста-ти перед урядом та громадя-нством Канади так, як тепер стоять, як би не мали Коміте-ту Українців Канади.
„За першу ціль Комітету Українців Канади покладено скріплення воєнних зусиль ук-раїнців, як горожан Канади. Може хтось підносити закид, що Комітет Українців Канади міг під цим зглядом зробити більше, як зробив. Та це бу-лаб річ поглядя. Як би зроби-ти нині дослід, скільки хто зробив для воєнних зусиль, чи для якої іншої цілі, то заде-ла би найшов би в цілій Кана-ді дві особи, а не то дві орга-нізації, які би однаково бага-то зробили. Чому? Бо кожний може зробити лиш стільки, наскільки сил має, або на-скільки обставини йому поз-воляють. Можливо, що як би був інший склад Комітету Ук-раїнців Канади, то він зробив би більше для воєнних зусиль, можливо, що зробив би ще менше, однак певне одно, а то, що як би не було Комітету Українців Канади, то піддер-жка воєнних зусиль була би з боку українців далеко менша, чим була. Чому? Бо при гру-пових поділах, заздростях і інтригах була би між україн-цями в Канаді також розбіж-ність думок і бажань.
„За другу ціль Комітету по-ставлено координацію праці у всіх спільних справах ук-раїнського народу. Якраз з оцим зв'язують деякі люди цілком фантастичні надії. Уявляють собі вони, що Комітет Украї-нців Канади мав би бути чимсь в ролі створеного в Канаді у-ряду України, який мав би за-ради йти на переговори, коли не з Великою Британією та Зєдиненими Державами, то бодай з урядом Канади, мав би ставити йому домагання, підписувати з ним договори,

одним словом виступати в та-кій самій ролі, як уряди на ви-гнаннях в імені Норвегії, Чехо-словаччини, Польщі, Голандії, Греції, або Югославії. Коли є якийсь розчарування з успіхів Комітету Українців Канади, то наскільки маємо про це ін-формації, розчарування відно-ситься якраз до цього, що Комітет такого признання для себе не здобув, або що гірше, навіть не старається здобути. Коли Комітет не старається, а-би признали його за щось в ролі уряду України, то дума-ють, що він не дбає про Украї-ну; коли старається, але уряд Канади не хоче його за такий признати, то думають, що це свідчить про його неадекватність, або про ворожнечу канадсь-кого уряду до українців. А ко-ли так воно є, то думають, що Комітет повинен повести агі-тацію проти уряду.
„Забудують люди, що таке думають, що положення украї-нців цілком інакше від поло-ження Норвегії, Голандії, чи Польщі. Перед війною Украї-на не була самостійною дер-жавою, як Норвегія, Голандія, Росія, Югославія, або Поль-ща. Коли Канада ставала до війни, то не для чого іншого, тільки для того, аби помочи Великій Британії. А Велика Британія не ставала до війни на те, аби перебудувати Ев-ропу, тільки на те, аби Гітлер не перебудував її на ко-ристь Німеччини силою. І вла-сте для того обставини зроби-ли від першого дня війни Польщу союзницею Великої Британії. Від самого початку війни Велика Британія стара-лася також дістати Росію за свою союзницю. А коли Вели-ка Британія хотіла мати Поль-щу та Росію за свої союзниці, то вона не могла рівночасно робити для українців таких о-бійнок як зобов'язань, якими моглаб подразнити Польщу та Росію і зробити їх своїми ворогами. Не може й Канада на свою руку робити для ук-раїнців зобов'язань, якими мо-глаб поставити Польщу, чи Росію проти Великої Британії.

„З додатку — Комітет Ук-раїнців Канади складається з горожан Канади, що обяза-ні захищувати лояльність су-проти уряду Канади, а не за-бувати про лояльність і ста-вити себе за щось окремого і рівного з тим урядом. В укра- (Докінчеши на сторони 3-їх)

За Тиждень

Тепер наша чейфа.

Нарешті прийшла черга на нас. Мусимо вдарити так, щоб з гидри, яка запалила цілий світ, навіть сліду не осталося. Це, що робиться, тепер в Північній і Західній Африці є тільки початком стратегії англо-американсько-советської коаліції. Це знак, що свободні люди знають цінити волю і вміють її боронити. Дотепер ми зводили бої одинцем, бої оборонні, і там, до цього бажав собі ворог. Гітлерівські панцирні легіони посунули на советські землі з такою силою, якої ще світ не бачив, але їх здержали виключно російські війська, советська зброя і стратегія. Ромелі доїхали в Лівії кінця виключно англійські генерали. На Соломонових Островах ніпонців розбила військова сила Злучених Держав. Розуміється, що Америка помагала своїм союзникам зброєю, але ця допомога була замала. Інакше кажучи, дотепер не було одного спільного плану на знищення нашого спільного ворога. Але справи вже основно змінилися і нім ми свідками великого фронту вільних народів, який знищить ніпо-гітлеризм з лиця землі. Нині, як сказав президент Рузвельт, „ми вже можемо розпоряджатися своїми силами так, що можемо бити спільного ворога там, де його найбільше буде боліти“.

Наш атак випав знаменито. Він знівечив всі Гітлерові воєнні плани. Гітлер казав, що Червона Армія буде знищена ще минулого року, а вона до нині ціла. Москви Гітлер також не потрапив забрати. Тепер Червона Армія може і здібна робити контр-офензиву в той самий час, як аліянські війська наступають на ворога

в Африці. Блискуча стратегія на тактика англійських генералів загнала Ромеля в кут. Над пристанями Африки повіває американський звіздістий прапор. Нема ніякого сумніву, що від цих подій мораль німецького народу впала і Гітлер мусить перевертати всю свою стратегію. Треба надіятися, що Африка скоро буде вільною і стане базою мілітарних операцій в Європі.

Морське військо в Америці
167 літ старе.

Далеко на островах Тихого океану морське військо Злучених Держав веде 180-воєнну кампанію. Цебто 180-тий окремих бій в часі своєї 167-

Два Роки Комітету
Українців Канади

(Докінчення з сторони 2-гої)

Інським питанню Комітет Українців Канади може що найбільше використовувати свої горожанські права на звертання канадському урядові уваги на кривди, або на бажання українського народу. І він може робити це тільки в такій формі, щоб не ставити уряду Канади в заклопотання, тай не загородити собі до нього доступу на будуче. З цієї причини в деяких випадках Комітет Українців Канади не може навіть подавати до публичного відома, що він робить, або що зробив. Однак з цього не можна робити висновку, що він нічого не робить і не зробив.

„Сам факт, що Комітет Українців Канади майже щотижня сходиться на свої засідання і що кожного разу сходиться йому по кілька годин на тих засіданнях, може служити за доказ, що такий Комітет Українців Канади має щось до роботи. Як би навіть вважати ці засідання за розривку, то й розривка з тижня на тиждень через два роки наприкінця б і стала тигарем. А члени комітету в додатку віддають і свій час, не раз дуже дорогий, цілком за дармо. Чи не думаєте, що для справедливого осуду їх праці треба би й не мати на увазі?“

літньої історії. 10. листопада цього року воно святкувало свої уродини на землях Британської Гвінеї, Ісландії, в Лондоні, Тулязі і в кемпах по цілих Злучених Державах, де морське військо проходить вишкіл і приготується до боїв. Є це найздібніше, найтвердше, боекратне американське військо. Його досягнення записані в американській історії золотими буквами.

Кавальчик паперу.

Одного разу англійський воєнний офіцер в египетській пустині кавальчик паперу. Показалося, що це був дозвіл, підписаний німецьким офіцером, німецькому воєводи на три дні ульопу в Александрії. Цей кавальчик паперу повинен бути відданий до музею разом з промовою Гітлера, в якій він казав, що виграв війну в 1940 році, та що Червона Армія розбита, а Сталінград буде здобутий 39. вересня.

Різдвяна почта.

Почтовий департамент сподівається, що сьогоднішня різдвяна почта буде більша як колинебудь. Статистика показує, що люди купують багато товару, а як є великі закупки, то буде звалена почта, бо так завше бувало. Якщо ви хочете, щоб воєнка маринари і воєнки дістали вислані їм дарунки на час, то висилайте їх скоро. Навіть цивільним треба цього року вислати дарунки скоро. Як висилаєте кому пакунок, то уважайте, щоб адреса була добре написана. Почтовий Департамент каже, що в часі війни публіка мусить більше кооперувати з почтовими урядниками ніж в мирні. Майте на увазі факт, що 25,000 досвідчених почтових урядників вже служать

при війську і їх тяжко буде заступити новими. Правда, на почті будуть тимчасово працювати тисячі помічників, але вони не мають досвіду і тяжко буде впоратись, як публіка не буде як слід кооперувати. Крім того треба мати на увазі, що залізничні поїзди завалені воєнними матеріалами і не все буде можна вислати пакунками на час. Важну роль в транспорті грає погода, якої не можна все точно вгадати. Воно змусило також здержує пошту. В Америці бракує вже трюків, які служать до перевозу пошти. Крім того воєнки пересилають пошту без оплат і вона збільшилася на 30 відсотків. Зі зростом американської армії безплатна почта також буде збільшуватись. Все те треба мати на увазі і вислати різдвяні дарунки й листи скоро. Не чекайте до самого останку.

(Подает: Бюро Воєнних Інформацій).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ
ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“

ВБИВ ПОНАД 200 ЯПОНЦІВ.—Сцена, що її бачимо, знята в шпиталі в Сан Дієго, в Каліфорнії. Бачимо маринара Алберта А. Шміда, що лежить у ліжку і розповідає іншим маринарам, як він з скоростріля збивав понад 200 японців в Гвадалканал, хоч був ослаблений ручною гранатою.

Олена Степанів.

МОЇ СПОМИНИ ІЗ ШКІЛЬНИХ ЛІТ

Для Вас, Товаришки мої з шкільної лавки і будинку, кидаю низку споминів оттих.

Мої вони і я це підкреслюю. Кожна інакше з нас пройшла і зрозуміла те, що спільно довелось нести у наших юних днях.

Ішим гомоном в серцях відбилися події наших літ і іншим знаком лягли у глибину наших душ.

Простіть, як не зворушать вони Вас так, як розніжили мене отсі рядки, коли з порогу забутий прийшов розгребувати їх в імя нинішнього свята.

Зачну від перших днів мого побуту у Львові. Стрілецька площа. Хто там був у тих добрих десятих літ до світової війни? Гамір, крик, селянських возів повно. Ярмарок. Маленький поверховий будинок під ч. 4. Діраві, розхотіті сходи, на ліво коридор, в глибині темна зала, далі канцелярія, а від сторони площі шкільні салі дівочої приватної віділової школи Українського Педагогічного Товариства (У. П. Т.) ім. Шевченка.

Десятьлітню дитиною прийшла я у школу. По раз перший в житті їхала я залізницею, вперше побачила велике гамірне місто, здавала вступний іспит.

Товаришки гамірі, веселі, багато львовянок.

Довелось мені в перших днях зрозуміти значіння моєї. Найгарніша частина моєї гардероби, біло-рожевий фартушок — моя гордість; в часі однієї суперечки наразив себе на кпини товаришок. Його рожеве личко заплямлено п'ятнами чорнилами. Ридала я. Вони ж мали чорні, брукселінові, модні — а я нічого до цього часу не знала про це.

Невесело жиять мене на годинах ручних робіт. Директорка школи Марія Білецька все в сірому, з поважним, добрим, але рідко усміхненим обличчям дуже серйозно провадить їх. По класі снується монотонний голос товаришки. Читає голосно якесь оповідання. Не розумію змісту, ані слів. Неприємні до цього часу вишивають на канві хрестини сорочки до народнього строю. Довга нитка мотавсь, хрестини відлітають від себе, робота летить з рук — а в душі дім, село, свобода, зелений дуг над Золотою Липою.

Як страшно нудно... А вислід — здоровий прочухан: недостаточна нота з робіт на перший квартал на свідоцтві.

Зі школи, в яку я поволи вживаюся, мене туга і втілю до редакції „Комарів“ при вул. Соборщини. Сідає тихо, дивлюся і наслухую. Люди входять і виходять. Струхманчук рисє карикатури, Казанівський розсилає часописи, а редактор-вуйко Кунцевич записує довгі листи паперу, вичливає дає пояснення, а ввечері відводять мене, розмріную дитину, до інституту У. П. Т. ім. св. Софії при Курковій вулиці.

Незадовго забирають мене до другого інституту СС. Василіанок при вул. Зиблікевича. Веде мене тепер до школи далека і довга дорога.

В маєву днину, тямлю, як нині, припадає мені перший дарунок в житті від хлопця. Перед німецькою гімназією приступив до мене маленький хлопчина з другої класи, подає галузку розцвілого бозу і щебече по німецьки: „Квіт-

ка, для руської квітки“ — а був тоді звичай носити козацьку шапку на голові. І я її носила.

З часом школа починає мене поволі притягати. Врзуться в пам'ять перші товаришки і веселі павзи на широкім коритарі. Мою тугу за чимсь невисказаним забирають хмари, що вечірними годинами снуються над галерією інституту, гойдаючі в горді, висока груша, з якої крадькома стрясаємо велику дулі, забаву бальоном на мостівським подвір'ю, проходи парами на Високий Замок, чи до Стрийського парку.

Минулося, якби й не було. Школа змінює будинок. Сикстуська 47. Шо за прегарний огорог. Нині не знайдемо такого кутика ніде у Львові. Великі куці цвітучих запашаних бозів оточують його від Саниги і Сикстуської вулиці, де була площа під будову українського театру — поміж ними дерева білих і жовтих акацій. Воздух переповнений пахощами квітів. Години науки ведені літом в городі, часто від 7 рано, дишать мріями весни.

Богато змін заходить в тім часі. Змінюється учительський збір, змінюються товаришки. Ірена Б. приковує всіх своєю красою, другі, старші від мене, збираються іти замуж, а була це VII. виділово, 13 рік могого життя. Моя туга і бажання прибирають означену форму. Хочу руху, забави, життя. Пориває мене в обійми танець. Кожної суботи, в місничі, малі вечорниці в самі „Бесіди“, Ринок 10. Невелика зала, прикрашена зеркалами в золочених рамах і червоними плетеними оббитими канапками, здається мені раєм. Танець, від вечора до ранку. А вслід за ним снується мрія: піти на бал. В легкому шовковому вбранні, під звуки військової музики, в морі ясного світла прогуляти в великій салі Народного Дому до ранку. Добре — піти, але як? Опіки треба! Шукаю. Відмовилися всі („смарката, ти на бал?“).

І не сповнилася моя мрія до нині.

Шкільні години проминають на науці і збитках, користуємо багато.

В VIII. кл. захоплює мене всеціло книжка. Устроююся зовсім просто: беру книжки з випозичальні Келера при вул. Баторого. На основі каталогу беру одну книжку за другу, по азбучці, почавши від „А“. В мої руки попадають книжки добрі і залі, вартісні і безаартісні, белетристика і научні твори. Лямбозро з своїми дослідями над злочинцями і генієм стає моїм улюбленим автором. Понадаються мені фізика, астрономія, математика, з деяких малоощо розумію, але завдяки праці над собою стають перед моїми очима невідомі зусилля людського духа в погоні за правдою, родиться в моїй уяві чоловік науки, відданий всеціло праці і студіям до повного самозабуття, задивлений в свою мету і гнаний вперед творчою уявою свого я. Як сердечно бажалося тоді в душі стати таким, як він. Читаю беззастановно: на павзі, на годинах, на проході, на вулиці, нічю при свічі, в повнім сумерку по заході сонця. Зникає дійсний світ, дійсним стається світ книжки.

Під мій настрій підпадає план науки IX. виділової класи. Години природи, на яких проф. Олена Бережницька тихим, ніжним голосом викладає теорію еволюції, ясні виклади з психології енергичної Константини Малицької, наука всесвітної штуки і літератури дають відповіді на різні пекучі питання, що томять душу. Ширшає світогляд, а увага запрягана дотепер роздумуваннями над світом власного я — кидається до обсервації оточення.

Розтріпаність зникає, увага концентрується, передімною ясною стає ціль: посвятити себе учительському званню.

Поважню, а річі, які давніше відкидала я зі сміхом і кпинами, починають мене дійматим. Родиться терпіння і біль, викликані проявами зовнішнього світа.

А серед того чимало веселих хвилин. Чи тямите сивенького дідуся — жєбрака спід костела св. Магдалини?

Дістає всі наші на друге снідання призначені булки. А за що? Бо він добре знає, чи лашли вже до академічної гім-

„ЛЕДЕРНЕК“ ГЕН. ТОМАС ГОКОМБ.

Гвадалканал знову на овиді, бо саме тепер іде там нова завзята морська битва. На образку бачимо ген. Томаса Гоккомба, в тропікальній уніформі, як розглядається по терені боїв в Гвадалканал. Він є командантом корпусу маринарів, т. зв. „ледернек“. Це стара назва, що походить від шкільного нашійника, що його маринари давно носили.

назії ті з трома, чи чотирма золотими пасками на квітнірих студентів. Перед костолом звичайно ми миналися. Спізналися ми, а поспішили вони, то дідуся завісиди чємєнько вмів передати поздравлення, вмів гарно помолитися, щоб ми не дістали дївїки, вмів потїшити засумованї очї. Яким

любим був нам тої старєнький дідуся. Все скоро на світ проминає. Тверді, мозолїсті руки з корїнами виривають прегарні бози, корчуть дерева, жостко нищать красу. Збираються розбирати будинок. І ми з жалєм мандруємо до нового будинку. Мохнацького 12. Нема городу, корчів, дерев і квітів, маленьке, темне подвірїя приймає холодом. І знову заходять новї зміни. На місцє людського, вирозумілого, з широким світоглядом бл. п. дир. Коцюбин, приходить новий директор — Алієвський, — людина вогонь. Пориває нас своїм темпераментом, життєвою енергією, вірливим умом і бистротою. Електрична струя приймає нас, як входить на годину німецького, чи психологїї. Категоричний імператив Канта, яким захоплює нас у своїх викаладах, видїні і уосїбноється в цілий його постатї. Він навіть не знає, як терпіти ми на вістку, що він покидає нас. Мої слова сказанї на прощаннї, що він був тим, який вмів пїрвати нас в позасвітнї просторї чистого духа, були найглибшою правдою наших сердець. Як неспрївїтно приймала його відтак перемїська зем-

ля... По нїм новий директор бл. п. д-р Макарушка. Повний контраст до свого попередника. Мовчазний, тихий, скупляв себе назвєр. Все з однаковим усміхом на устах, відносився до молодї по доброму, але з резервою і тому не вмів так безпосередньо пїрвати наших сердець. Ми затє з запєртим віддїхом вслухємось в виклади Бїгєльзїєна, усміхємось на романтику Пачовського і вічну неспорядїсть доброго проф. Гарасимчука, не беремо на серїю ані категоричности д-ра Брика, ані перовности проф. Янева, подивємось глибоке знаннї проф. Томашівського, дрімемо перед дїяками з німецького проф. Юрка Рудницького, з обурєнням і страхом реагуємо на смїливу лайку проф. Степана Рудницького, за наше незнаннїя географїї, але тишїмось з його показїв готєнтотського танцю в приступї доброго гумору і платїмою правдивою шїрїстю за його товариське відношеннє до нас по за годиною і на научних гео-

графїчних прогуляках. А зрєштою всецїло захоплює нас руханка. Гармонїя душі і тіла — наше змаганнє. Під вказівками любого проф. Бобєрського уряджуємо першїй на галицькій землї чисто жїночий руханковий попис. Дохїд з нього призначуємо, не зважаючи на невдоволеннє старшого громадянства, на прикрашеннє нашої школи квітками. Радїємо, коли з'являються першї скринки, засадженї зелєним блющем для прикрашеннє сходової клїтки, а червоними квітками перед вікнами на зовнї.

Яку силу бажань, змагань, терпїнь і радощїв полонили в собі стїни будинку при вул. Мохнацького, це тільки їм одним вїдомє. Не розумїю поколїння, яке не любить своєї школи. Признаюся отверто, що ще й нинї з дрозаннєм душі, як до свєтїа свєтих, вхожу до тих шкїльних салї, де в радостї і працї проминала наші найгарнїшї днї. Нєспрїяїними очима шукаю тих смїсь, де проводили ми шкїльнї години і в моїй пам'ятї воскресають дорогї обличчя товаришок і учителїв, помєрших і живих і серце наповняється теплом і вдячнїстю, а зпоза пройдєних лїт життя воскресєє молодїсть, наші безжурнї лїта.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ-САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВ-ВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕГО ОРГАНІЗАЦІЇ.

ПОВІДОМЛЕННЯ
для ЧЛЕНІВ ВІД. 248 У. Н. СОЮЗУ з COATESVILLE, PA.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, 22. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 22, 1942)

в годині 4. пополудні

В ЦЕРКОВНІ ГАЛІ НА CHARLES STREET, COATESVILLE, PA. Просимо членів, та всіх місцевих громадян прийїти громадно на ці збори. На зборах буде промовляти організатор У. Н. Союзу п. А. Маланчук. Тому, що в нашій громаді відбудеться того самого дня Листопадове Свято, то організації збори будуть зараз по скінченні програми того Свята.

Заряд від. 248 У. Н. С.

У ЦІ ЧАСИ, КОЛИ ЗАХІДНІ ДЕМОКРАТІ

в боротьбі проти тоталїтарних диктаторів шукають способів мирної співпрацї народів і держав, одною з книжок справдї на часї є книжка про Україну, її минуле й сучаснє:

„ІСТОРІЯ УКРАЇНИ“
проф. МИХ. ГРУШЕВСЬКОГО
в англїйському переводї:

A HISTORY OF UKRAINE

By MICHAEL HRUSHEVSKY

СТОРІН 629 4 КАРТИ (мапи) PRICE \$4.00

Для замовлення вирїжте понижий купон і зашлїть зо замовленнєм.

ДО КНИГАРНІ „СВОБОДИ“, Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Посїлаю осьут _____ доларів монї-ордером (чеком) і прошу вислати менї _____ примїрників Історїї Українї проф. Михайла Грушевського в англїйськїм перекладї.

Ім'я _____

Адреса _____

Мїсто _____ Крейт _____

РІЗДВЯНІ КАРТКИ
З КОВЕРТАМИ
З ГАРНИМИ ВІРШАМИ

5 центів штука. — 6 за 25 центів.

Не чекайте до останньої хвилини з замовленням, а замовляйте картки тепер, поки ще є добрий вибір. Замовлені пізніше різдвяні посїлки можуть задержатися на пошті через свєточну глоту й Ви їх не отримаєте начас. Вишлїть монї-ордер, або марки сьогоднї і будьте певні, що будьте мати чудовї картки на Рїздво. Надєждїтьте треба залучити разом з замовленнєм „СВОБОДА“, Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

На С. О. D. не висїлаємо.

Вишлїть менї _____ карток за що залучаю \$ _____

Ім'я _____

Адреса _____

Мїсто _____ Крейт _____

Жіноча Сторінка

ВІЙНА І ЗЛОЧИНІСТЬ НЕЛІТНИХ

Коли подивимося у газеті новинку про це, що нелітний хлопець позбавив когось життя, або що дівчина-підліток забрала родині ошадності та виткла незнати куди — воно викликає у нас сильніше моральне потрясіння ніж злочин, виконаний дорослою людиною. Бо не лиш самий відрух осуду кермує тоді нашою думкою. Відзивається теж голос милосердя над дитиною, перед якою тяжкі літа поправного дому замість безжурності та вітх молодого віку. Недостаточна опіка родичів, школи, безрелігійного виховання, голод та нуджа — це здебільша причини нелітних злочинів. Тому сама особа дитини-проступника усе стрічається з лагіднішим осудом ніж вчинок дорослої людини, яка свідомо пішла на шлях злочину.

Але зріст злочинів серед дітей та молоді — це алармуюча острота для цілої суспільності. Бо чого у будучому мож сподіватися по народі, коли його надія — молодь так вчасно іде в розріз з усім, що нормує співжиття між людьми та рішає про їх внутрішню вартість?

Вже перша світова війна навчила Америку цього, якої загрози для моралі нелітних треба сподіватися від воєнного часу. Зріст генств та інших злочинів серед молодих проступників підчас війни і зараз після неї був такий застрашуючий, що він викликав всенародну зорганізовану діяльність у цьому напрямі, щоб запобігти лихви. Хлопчикі клуби, скавтові організації, грици та парки по міських „сломпах" і передмісних дільницях — все змагало до цього, щоб молоді дати розривку, хосенне заняття, а відібрати охоту шукати вражін у злочині. Реформи у шкільництві та судівництві для нелітних теж зробили своє і лих мало себе вигубити, поки не вкорінилося глибше у суспільному організмі. Рік за роком число нелітних злочинів спадало у долину, поки не досягло пересічної, що свідчила про уздоровлення відносин.

Але прийшла нова війна і що показується? Ще й року нема, як Америка воює, а вже усі поправки доми виказують зріст нелітних злочинів на п'ятдесят і більше відсотків. Це саме діється у Англії, а певно у далеко більшій мірі по усіх європейських краях. Бо голод та нуджа це обставини, які скоріш чим що інше забють у людині почуття цього, що гідне, а чого не вільно йти ломити. Чогож тоді

мож сподіватися від зголодженної, винудженої європейської дитини?

Причин, що складаються у цій війні на зріст злочинності нелітних — більше, чим у попередній. Життя у схоронищах та протилетунські затемнювання показали себе незвичайно пригрозими для розросту злочинів серед дітей та молоді. У-тамтій війні цієї небезпеки не було. Розбиття родини через відхід батька до війська усе захитало моральним станом дитини. Але найбільш загрозливим є позбавлення дитини опіки і нагляду мами, яка силувана обставинами, чи для самого лиш гроша, кидає хату та іде працювати. Діти, які звикли до цього, що хтось безупинно цікавився їх діяльністю та перешкоджував, коли вони ставали шкідливими — знецвеваю через кілька годин у день стають панями свого часу та вчинків не відчуваючи на собі ніяких гамульців.

Коли іде про доростаючу молодь — то багато посеред неї ізза голоду на ринку праці дістає сьогодні добреплатні заняття. Настрій, як звичайно у війні такий, що „незнати, яке завтра, тому зужити це, що дає нинішній день". Молодь, маючи гроші, може дозволити собі на приємності, на які у нормальних часах требаб їй було добре пождати і вперід набити тривкішої моральної відповідності. Молодечі та диточі клуби і організації дуже часто перестають існувати або проливають свою діяльність, бо провід іде до війська або приміщення треба передати для воєнних цілей. Дітвор та молодь, так, як старші, жие під впливом нерувоких обставин воєнного часу, а не має рівноважника дорослої людини, що ним являється патріотизм, зрозуміння поваги хвилі та охота до посвят для загальної справи.

Американська суспільність, а зокрема жіноцтво, за всяку ціну не хоче допустити до цього, щоб ця війна вирядила шкоди моральному станову молодого покоління. Але не видається, щоб держава, чи всенародні суспільні установи могли негайно знайти від себе спосіб, як охоронити дорість перед воєнним лихом. Зусилля виграти війну таке велитенське, що воно зуживає під даній мент цілу силу, засоби та здібності нації не лишуючи багато на що інше.

Тому опіка та захорона молодого покоління на теперішній небезпечний час мусить стати справою тіснішого круга людей: матери, родини, школи, церкви, громади. До-

гляд у школі, опіка у поза-шкільних годинах та хосенні заняття на цей час — по можності такі, що давалиб молоді нагоду причинитися чимось до воєнного зусилля цілого народу. Участь у збірці відпадків, навчання „першої помічниці" чи лексії роди помічниці праці — це все способи, що можуть прикувати до себе заінтересування дитини та відібрати їй охоту робити щось незаконного. Вишукати таких способів якнайбільшу скількість та піддати молоді — це важкий обов'язок для всіх, хто над нею працює та відповідає за її моральний стан.

Клявдія-Олесьницька.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

В статті „Рекрутация жіночої сили", що була поміщена в попередньому числі „Жіночої Сторінки" треба поправити:

Замість: В Америці забралося до цього крайнього способу творення на час війни нового джерела робочої сили і т. п. Має бути: В Англії забралося до цього і т. д.

Замість: „відкинутися до жіноцтва та перекопати його про користи, які переважають у системі добровольчої політичної служби. Має бути: „у системі добровольчої помічниці служби."

ВТРАТИ ГЕН. РОМЕЛЯ ОБЧИСЛЯЮТ НА 75,000.

ЛОНДОН. — Прем'єр Чорчил каже в своїй заяві, що війська Осі втратили в тридцятих баях у Єгипті 75,000 вбитих, ранених і полонених. Війська генерала Ромеля відступають далі поспішно, заміряючи видимо станути коло Ель Агейя.

РОСІЙСЬКА ОФЕНЗИВА ПОЧИНАЄТЬСЯ?

ЛОНДОН. — Російське радіо подає, що російські війська заняли важне село в околиці Ленінграду. Місцеві коментарі добачують у звідомленні признаки початку заподіжної російської офензиви.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. листопада 1942 року помер у 65. році життя Д-р СТЕПАН ГРИНЕВЕЦЬКИЙ, довголітній член Бр. св. Стефана, віл. 221 У. Н. Союзу в Шикаго, Іл.

Починаючи родився в Буську, Закарпатська Україна. Був добрим Союзником. Довгі роки брав активну участь в українському житті. Осиротів одного сина.

Похорон відбувся 9. листопада при участі членів від 221 У. Н. С. родини, приятелів і знайомих. Тайні останки відправлено до української греко-католи. церкви св. О. Николая, а з церкви на місце вічного спочинку.

В. Р. П. — Т. Шликула, секр.

Українки... Дешеві

Один американський журнал подає московську кореспонденцію свого російського дописувача про огляд листів, котрі німецькі вояки на російському фронті збиралися вислати домі, але котрі через звичайні воєнні випадки попали в руки їх противників. Від німецьких бранців, зглядаючі з раними, чи вбитих німців, забрано з тими листами теж листи, що їх ці вояки дістали від своїх родин і знайомих у Німеччині. Через це огляд листів подає з одного боку настрої серед німецьких вояків, на скільки ці вояки не крилися з ними перед своїми родинами й німецькими цензорами, а рівночасно настрої серед німецького населення в краю.

Мимоходом згадується в листах і про українців. Замітно, що згадується їх у листах з Німеччини, а не в листах з України.

Один лист, писаний з Відня, описує воякові на фронті про далеко йдучі зміни в зовнішньому вигляді колишньої австрійської столиці. Згідно з іншими листами з великих міст Німеччини, цей лист малює й Відень як місто, повне чужинців. Каже авторка такого листа: „Наше Альтштатт стало інтернаціональним містом, замешкалим французами, поляками, українцями, сербами й італійцями". І додає замітно: „Очевидно, нездовго будемо мати теж англійців і американців..."

Як можна догадатися, ці чужинці по німецьких містах це робітники, прислані туди національним урядом. І як виходить з інших листів, інтернаціональність такого фабричного міста проявляється не лиш в тому, що на вулицях видно багато чужинців. Каже інший лист про сусідку, видно жінку німецького фронтовика, що вона без сорому ходить улицями під руку з солдатами. Ще інший лист до іншого вояка каже, що якийсь там вояк збирається подаватися за розвід до своєю жінкою, котра має мати дитину від одного воєнного робітника.

Одна молода німка пише до свого молодого мужа на фронті: „Нам дадуть незадовго троє українських дівчат для праці вдома й на городі. Всі, що вже мають російських робітниць, кажуть, що це дуже некорисливий перепах".

Що такий перепах одначе може інколи справити прикрість, видно з іншого листа матери до свого сина на фронті: „Нині до нас прибігла Анна Ліза Постер. Її російська дівчина повісилася в стайні від свиней. Анна відрізала шнур, але російська дівчина не мала пульсу. Вона була нежива... Вона прийшла сюди в квітні, але весь час ходила, плачу-чи... Ми потішали паню Постер. Аджеж за невеличку су-

му грошей вона може дістати іншу російську дівчину..."

Так практично проявляється в відношенні до українців насаджені нацистами переконання про вищість німецької раси. Німці й німки не проявляють найменших симпатій для українських людей, якими як предмети без почуття помітується Гітлер.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АСТОРИЯ, Л. АП. — Чергові збори Бр. св. О. Николая, віл. 5, відбулися в четвер, 19. листопада, в доміш У. Д. Кляуби 31-14 Гейла Еве, в Асторії, в годині 8. вечір. Члени, котрі з важким причин не можуть бути присутніми на зборах, можуть заплатити свої вкладки на руки відділового секретаря в годині 7-їй перед зборами, або після зборів в суботу, чи в неділю ц. м. — За уряд: М. Галан, предс.; Г. Василік, секр.; М. Беля, секр.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Франка, віл. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбулися в неділю, 22. листопада, в годині 1. пополудні, в галі Тов. У. А. Горюхи, 847 Норф. Фронт-у-а-в. Просім членів прийти на ці збори. Кожний член повинен принести свої вкладки, бо в місячні збори не можна прийти в наступний рік. Секретар буде урядувати від години 12. пополудні. Ті члени, що не можуть прийти, повинні принести вкладки до секретаря найдальше до 25. листопада. — За уряд: М. Кончак, предс.; О. Бобак, кас.; С. Чорномаз, секр.

ШКАГО, ІЛ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, віл. 106, відбулися в неділю, 22. листопада, в 12. год. пополудні зароз по Са. Божій, в галі церковній, Оклей і Райс ул. Просім всіх членів і членів кончено прийти, бо маємо багато справ до поладження. Довгоочі члени можуть вирішити заплатити довг до кінця року, щоб довг не переносити з року на рік. — В. Любас, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Лацьків, секр.

СТІННИ Календарі

Вже маємо календарі на 1943 рік.

Просім наших агентів і сторінків замовляти календарі якнайшорше. Для сторінків вироблено календарі і друкуємо їх фірмою.

Мушані Краєвські, Патріотичні, Релігійні, Свята зазначені чорною, по сім зазначені рібною. Ціна одного календаря з переліком 25 ц. 6 календарів за \$1.25, 12 календарів \$2.25, 25 календарів \$3.75, 50 календарів \$7.00, 100 за \$13.50.

РІЗДВЯНІ КАРТИНКИ „Христос Радіється", в формі книжечок з відповідними віршами, ціна за дозми 60 ц. картки \$1.75, 100 картки \$3.00 з переліком. Шаловні хустини білі або чорні з рожами, ціна \$2.50 з переліком. На скляні Олімпіаде шешення, Мак і багато інших річей, потрібних на Свята. Спис календарів посилаємо даром.

Замовляти посилайте до: UKRAINIAN BAZAAR, 170 E. 4th St., New York, N. Y.

ПЛЕРНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, віл. 372, відбулися в п'ятницю, 20. листопада, в годині 7:30 вечір, в домі де звичайно збори відбуваються. Просім всіх членів і членів прийти на ці збори кончено, бо маємо багато важних справ до поладження. — Ю. Голубинський, предс.; В. Рено, кас.; Р. Ярема, секр.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ЧОЛОВІКА, що вміє оперувати SPEEDUMAT ADDRESSOGRAPH (машинною до адресування члоспису). Голоситись до SVOBODA, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТРІБНО ЧОЛОВІКА АБО ЖІНКИ,

в старшій віці, до праці кол' хати. Платня згідно з умовою, мешкання і харч. Голоситись до: JOHN STOGRYN, 51-57 McWHORTER STREET, NEWARK, N. J. Tel. Market 2-4193.

ПОТРІБНО МУЖЧИН ДО ПРАЦІ

(Porters), \$24.00 тижневої платні, 40 годин, 5 днів на тиждень. Голоситись кожного дня, крім неділі, віл. 8. до 10. рано, 3. до 4. пополудні. 436-613 — 2nd AVENUE, NEW YORK CITY.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні неуги чоловіків і жінок — Шкіря й кров. Аналіз крові для подружжого свідства. Гемороїди й желяки лікується без операції. 223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697. Офісові години: 10-8; неділя 11-2. Жінка-доктор до обслуги. X- & Флюороскоп — Екзамінація — \$2.00

ДАРОМ

вишлемо кожному зразок (SAMPLE) Карпатського Чаю з найліпшого гірського злля, на подякування жовудка, печічки і мирок. Велика пачка коштує 50¢.

ГРУДНЕ ЗІЛЛЯ, природне средство припроцують тим, що терплять на алергій-нашець, біля горла і задку. Пачка коштує 50¢.

ЗІЛЛЯ НА БОЛЮЧІ НОГИ, дуже поміжне. Як його ужити, надруковано на бланці. Велика пачка 50¢.

МІШАНІ КОРИННЯ, на несправність, брак апетиту, корчі. Добре також на запих до горілки. Пачка 50¢.

Хто купить 4 пачки нараз више згаданого злля за \$2.00, дістану одну пачку даром.

Маємо всені дівиччі злля, листя, півт. кору, ягоди, корінь, лавдан, жипанію і т. д. Продаємо гуртом і дотельно. Для сторінків і пролаців відповідний опуст. Замовляння посилайте на адресу: UKRAINIAN BAZAAR, 170 E. 4th St., New York, N. Y.

ВАСИЛЬ ПРИШЛЯК
ВИРІБНИК І ПРОДАВЕЦЬ
МЕБЛІ В
"GRANT CIRCLE"
UPHOLSTERY CO., Inc.
2469 WEBSTER AVENUE
Near 188th St.
B R O N X, N. Y.
Має на складі
різні меблі
доброї якості,
по дешевій
ціні.
Telephone:
Fordham
5-4666.

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з прагарною металевією труною, двома автіями, карваном, балсамуванням, вшануванням Похоронного Дому і т. д.
Все, чого треба, з виїмком однієї й належитостей за церкву відправу й шпінтар.
S. KANAI KAIN
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МІРОН ЛІТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуа шира і чсна
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
заряджує погребамі по ціні так низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7681

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ
В БРОНКСІ, БРООКЛІНІ, НЬЮ-
ЙОРКІ І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 185 St.), B R O N X, N. Y.
Tel.: MEtrose 8-5577

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
й околицю
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

TARZAN CALLED TO GRANNY AKERS: "WHILE I'M AWAY, YOU WILL TAKE CHARGE. I MAY NOT RETURN..."

Тепер Тарзан постановив удатись в нетри. Він закликав до старушки Ейкерс: „Я відходжу на якийсь час. Може не верну. Заступайте мене за той час".

"IT'S HARDLY PROPER THAT THIS CRUDE AMERICAN OLD WOMAN SHOULD GIVE US ORDERS," DAREENA PROTESTED.

Даріна почала перша протестувати: „Це не на місця, щоби та простацька жінка з Америки верховодила нами".

"QUITE PROPER," A MAN ANSWERED; "WE'RE CITY FOLK. SHE'S A PIONEER, OUT OF THE GREAT AMERICAN WEST!"

Та інші особи мали інакшу думку. „Це зовсім на місця", сказав один чоловік. „Ми люди з міста. А вона з далекого заходу і має в собі піонірського духа".

MEANWHILE, TARZAN NEARED THE JUNGLE. WITHOUT HIS KNIFE HE WAS LIKE A SOLDIER MARCHING UNARMED TO BATTLE!

Тарзан тимчасом вже приймав до нетрів. Без свого ножа він нагадував вояка, що пускався до бою без зброї при собі".

ТАРЗАН, ч. 669. Тарзана заступник.